

Historische Kring Maarssen

Wilt U...

- een huis, bungalow, flat of boerderij kopen?
- een taxatie laten verrichten door beëdigde taxateurs?
- een passende verzekering sluiten?
- een financiering of hypotheek nemen?
- of alleen een persoonlijk advies over deze zaken?

**Makelaars en taxateurs
erkend assurantie agenten**

bel dan:

Maarsse, Raadhuisstraat 21 a
Telefoon 03465-2079/4644

Loenen a/d. Vecht, Brugstraat 6
Telefoon 02943-3944

RADIO

radio- en tv - speciaalzaak

B. Huis in 't Veld - Diependaalsedijk 1

Maarsse - Telefoon 03465 - 2081

**Goud en zilver kopen
is een kwestie van
vertrouwen!**

**KIES DAAROM:
JUWELIER - HORLOGER**

Kaatsbaan 28 - Maarsse - Telefoon 03465 - 1806

Orgaan van de „Historische Kring Maarssen“

(Opgericht 11 sept. 1972, goedgekeurd bij k.b. van 25 april 1973)

Bestuur

Drs. D. Dekker, voorzitter
D. v. d. Berg, secretaris
Bloemstede 451, Maarssen
tel.: 03465-2401
N.v. Tricht, penningmeester
giro: 2907376

Mevr. A. H. Hogenhout-Hofman
J. H. Witte
A. de Zwart
Mevr. J. G. Zwiins-Brink

Redactie

D. Dekker, J.N. Servaas en J.H. Witte
Redactie-administratie: D. v.d. Berg, Bloemstede 451, Maarssen,
tel.: 03465-2401.

Boerekermis

"Wanneer ik langs den weg, beplant met
groene bomen,
Een veldgerucht vernam, en zag, in 't
naderkomen,
De landjeugd hand aan hand spansseren opge-
tooid
Met witte huiven, net - gestreken en ge-
plooid,
De haarnaald stak in 't hoofd, de keten van
koralen
Blonk om den rossen hals, om met meer
zwier te pralen.
De zilver sleutelreeks en beugeltas daarbij
Gehangen, klonk in 't gaan, en wapperde
aan haar zij. "

Zo begint na een korte inleiding LUCAS ROTGANS, bewoner van Cromwijck (nu F.A.M.), zijn verhalend gedicht van meer dan 800 versregels.

Lucas Rotgans (1654-1710) beschrijft met dit gedicht met kleurrijke woorden de kermisgangers en het kermisgebeuren in de Vechtstreek, hoogst waarschijnlijk dat van Maarssen. Als de dichter in het begin van het gedicht ook de opgeschoten jongens heeft beschreven, komt hij aan de dorpsbrug:

"Zodra 't gezelschap aan de dorpsbrug was
gekomen,
Zag ik een ouden grijn, van blijdschap inge-
nomen
De meisjes een voor een begroeten met een
kus
Hij gaf aan elk de hand, en sprak in 't end
aldus:
Zij welkom in ons dorp: wij zullen samen
spijzen.
Ik nooi jou aan mijn disch, en jij, o Bregje
Gijzen,
O, dochter van mijn vriend, en puikje van
de buurt,
Moer Teunis heeft voor jou haar schotels
schoongeschuurd."

Vervolgens gaat de dichter het dorp in en ziet daar twee goochelaars, de Kaatsbaan (!), de kegelbaan, kermiskramen, een dronken kermisganger, die door zijn klagende vrouw naar huis wordt gebracht en weidt hij uit over een vrijerijtje in een wafelkraam. We hebben dan zo ongeveer de inleiding van dit gedicht, dat niet uitblinkt door een sterke compositie, gehad. In een van de volgende afleveringen van ons periodiek willen we

meer aandacht besteden aan dit klankrijke gedicht, dat hier en daar wel wat langdradig aandoet, maar ons veel informatie verschaft over kleding en leefgewoonten van de Vechtstreekbewoners aan het eind van de

zeventiende eeuw.

Nu kunt u deze regels ook beschouwen als een inleiding op het artikel van de heer D. van den Berg.

Een stukje historie van het Lunapark

Om hier toe te komen, moeten we eerst de verschillen die er bestaan tussen lunaparken en kermissen weten.

Wanneer men in ons land over "Lunaparken" spreekt, zal dit bij de oudere mensen onwillekeurig beelden oproepen van toen de "Kermis", die goeie oud-hollandse kermis met al zijn ietwat ruwe en rumoerige eigenaardigheden, nog hoogtij vierde.

Voor al de plattelandsbewoners zien dan in gedachten natuurlijk wederom de typische uitgelaten zwelg- en hospartijen, waaraan de boerenbevolking zich in die dagen placht over te geven. De jongelui waren weliswaar in hun feestroes soms weinig betamelijk, hetgeen sommige ouderen maar al te vaak niet zo ernstig opnamen, omdat zij zich hun eigen kermisbelevingen van vroeger nog herinnerden.

In de loop der jaren is de kermis in vele onderdelen gemoderniseerd en heeft zich aangepast aan de zich snel wijzigende omstandigheden, maar een LUNAPARK is toch iets geheel anders.

Wat is dan toch een Lunapark?

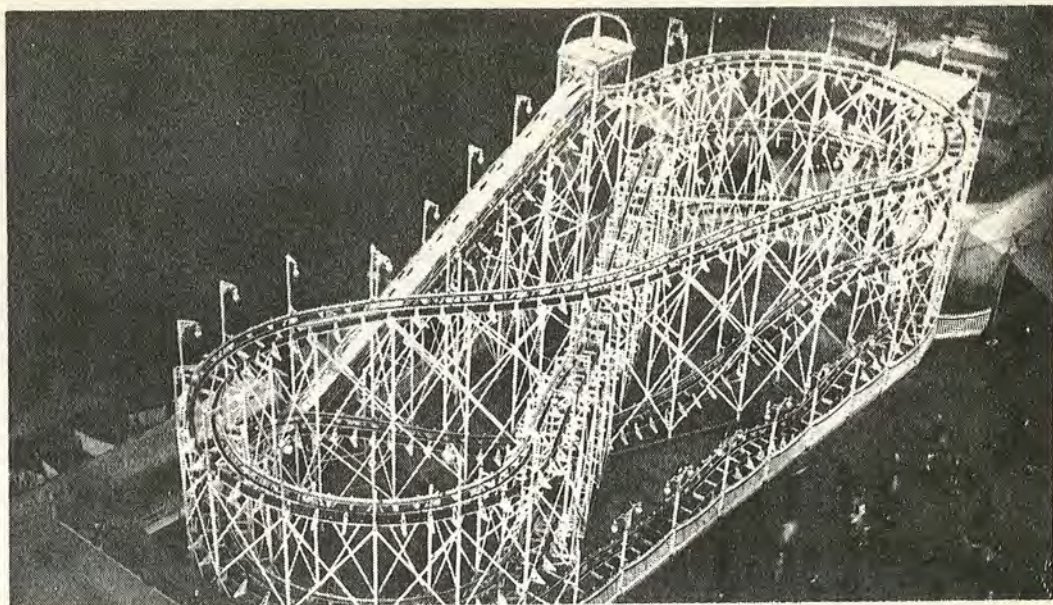
We moeten dan terug naar de Griekse mythologie. Luna was de Maangodin en de godin der vruchtbaarheid. Het Lunapark is voortgekomen uit de oogstfeesten.

Een lunapark is van het begin tot het einde een weloordachte, grondig voorbereide organisatie, waar het publiek tegen een matig gestelde entreeprijs toegelaten wordt.

Het was voor de ondernemers van een lunapark zaak, steeds voor de volle 100% paraat te zijn om alle onderdelen tot in de kleinste details te verzorgen, want, o, het publiek was en is zo veeleisend en verwend geworden. Juist het heffen van entreegeld, waarmee dus het publiek de verschillende kassa's moet passeren, opent de gelegenheid preventief toezicht te houden op het gehalte van de bezoekers. Men kan zonder noemenswaardig

opzien te wekken onguere en ongewenste elementen weren, hetgeen op een kermis nimmer mogelijk is. Daarbij komt, dat door de omsloten ruimte alles een meer intieme sfeer krijgt. Men krijgt meer het gevoel gezamenlijk te gast te zijn op een groot feest, zoals men dat ook op een groots opgezette bruiloft kan hebben. Althans is dit zo bij mij overgekomen. (Ik mocht van mijn ouders wel met een aantal vrienden naar het lunapark, maar als we naar de kermis wilden, dan moesten de ouders altijd mee en die zorgden wel, dat ze hun kinderen niet uit het oog verloren). Kermissen waren - hoe gezellig ook - toch in vele opzichten voor kinderen onveilig.

In de jaren 1920 - 1940 was er veel behoefte om aan een onschuldig volksvermaak zo af en toe eens deel te nemen. Die goede oude tijd had ook z'n beklanningen. Door de vele werklozen, die letterlijk bijna alles deden om aan werk te komen, wat bij een enkeling alleen maar lukte, nam het drankgebruik sterk toe. Men wilde de uitzichtloosheid daarmee vergeten, althans dat dacht men, maar na de roes was het vaak nog hopeloziger, want het drinken kostte geld, hetgeen men juist zoveel te kort kwam. Het gevaar hiervan zagen de overheden wel en het zou best wel eens kunnen zijn, dat zij daardoor soms de lunaparken aantrokken. Het kwam zelfs voor, dat lunaparken vrijgesteld werden van terreinrecht. Ook hier in Maarssen en omgeving trok men vaak naar Utrecht, Maartensdijk of Amsterdam om dit mee te maken. Ook toen in Vleuten de Meern de stoombuslijn naar Utrecht een feit was, was dit een mooie gelegenheid om per stoombus naar het lunapark te gaan. Lunaparken zochten meestal de grote bevolkingscentra op. Immers, dit goed voorbereide pretvermaak kostte veel geld aan investeringen en kan zich dan ook alleen staande houden, wanneer er zich op avonden duizenden mensen vermaakten.

De Achtbaan

Er zijn mensen die vroeger meenden, dat er vanuit een lunapark een opvoedend element moest zijn en men onderkende dit ten onrechte. Men vergeet dan kennelijk, hoe met de snelle, zéér te waarderen volksoontwikkeling de behoefte aan het organiseren van meer verijnde lunaparken gelijke tred hield.

Men zal toch bezwaarlijk kunnen beweren, dat onder de ontwikkeling der wereldcultuur, zowel uit een oogpunt van opvoeding als van beschaving, alleen het kermiswezen is achtergebleven. Neen, alles is vooruitgegaan en zeer zeker het lunapark, dat zich volledig aanpaste aan de betere, beschaafdere omgangsvormen der bevolking. Het ruwe element is grotendeels verdwenen, hetgeen de kermis-exploitanten zelf erg toejuichen. De lunaparken en kermissen hebben in beginsel hun bestaan te danken aan de uitvinding van de Carroussel.

In het dagblad "The New Yorker" dat een miljoenenoplage had in Amerika, werd van deze vinding zeer grote ophef gemaakt. De carousells danken hun vinding weer aan de tol, waarmee menigeen vroeger op straat veel plezier beleefde. Hier in Maarssen en omgeving beleefde men later dan in de steden het tolspeel-plezier. In de steden waren immers eerder gladde straten, wat nu eenmaal

voor het tolleren nodig was om de tol lang draaiende te houden en daar ging het om. Weiniger zullen weten, dat de tol eerst de carroussel en daaruit weer de draaimolen heeft doen ontstaan. Omstreeks 1700 waren vele draaimolens in gebruik. Zeer primitief, want de molen bestond uit een grote tol met daaraan enige kruisbalen, waaraan weer touwen vastgemaakt werden. Heden ten dage, in onze zo modern voor komende industrie, ziet men nog dankbaar gebruik maken van de carroussel, die in de geautomatiseerde bedrijven al draaiende flessen vult (nu electrisch aangedreven).

De firma A. en N. Hommerson te Ginneken en de firma C. M. Vermolen uit Den Dolder komt de eer toe, baanbrekers op dit vermaakt gebied te zijn.

Sinds 1928 hebben zij de grootste "Lunaparken" in ons land geleid en geëxploiteerd, o Bij de Olympische Spelen te Amsterdam in het Internationale Lunapark, dat verbonden was aan de geslaagde "Nenijs" tentoonstelling te Rotterdam (1928); het Lunapark, dat aan de Internationale Brandweer-tentoonstelling te Rotterdam meer luster bijzette (1930); het Lunapark tijdens het 700-jarig bestaan van de stad Zwolle en het 800-jarig feest

van Harderwijk werd eveneens aanleiding voor een goed geslaagd Lunapark; het Lunapark in Hoogland bij Amersfoort (1931). In Utrecht werd in 1932 de jaarlijkse feestweek afgeschaft, dus kwam er geen lunapark in Utrecht, maar de exploitanten zorgden voor een lunapark aan de rand van die gemeente. Bij de burgemeester van Maartensdijk vond dit plan veel sympathie. De gemeente Maartensdijk zou in die tijd de belangrijke baten uit het lunapark niet graag gemist hebben en de stad Utrecht zag dit aan de neus voorbijgaan. Gezien het grote succes van 1932 besloot de gemeente Amsterdam twee vergunningen af te geven voor het "Paleis voor Volksvlijt"-terrein. Het lunapark draaide daar 16 dagen in mei (1933) en 16 dagen in september. Meer dan 250.000 bezoekers trok het vermaakpark daar in 1933 en op de speciale Carnavalsavond, wedstrijd voor de mooiste

versierde lunapark inrichting, kwamen maar liefst 35.000 bezoekers.

De attracties waren in het algemeen zeer groot vergeleken bij kermissen en u ziet hieronder de zeer populaire attractie, de z.g. "ACHTBAAN", een ontwerp van de ingenieur, die in dienst van de firma's werkte en die ook de taak had, een zo optimaal mogelijke veiligheid voor de deelnemers te garanderen.

De heer C.M. Vermolen heb ik persoonlijk gekend. Hij woonde 15 jaar geleden tegenover mij in Amersfoort. Gezellig bij de koffie heb ik het één en ander van hem vernomen en opgetekend. Verder hebben mij oude kranten uit die tijd informatie verschaft.

Dick van den Berg

De kultuur-historische geschiedenis van Nederland in de préhistorie

Op verzoek van een aantal leden volgt hier een overzicht van de kulturen die in ons land zijn gevonden vanaf de vierde ijstijd. Dit artikel loopt parallel aan het vorige (jaargang 2 nr. 4), maar behandelt nu de bewoning van ons land.

Toen de vierde ijstijd begon, zo'n 60.000 jaar geleden, waren in Nederland zeer waarschijnlijk geen vaste bewoners aanwezig. Doordat hier echter wel wild zat, bezochten jagersgroepen ons land. Zo kennen we jachtgerei uit ca. 55.000 afkomstig van de Neanderthalers. Misschien herinnert u zich nog wel dat de vinder ervan, Tjerk Vermaning, eerst werd beticht, deze stenen wapens te hebben nagemaakt, maar ook, dat hij later is gerehabiliteerd. Daar tot nu toe slechts één vindplaats bekend is geworden (Hoogersmilde) lijkt het erop, dat het een eenmalig bezoek is geweest.

Ca. 35.000 jaar oud is de mens van Hengelo, gevonden bij de aanleg van één der Twente-kanalen. Een bewerkt stuk hertengewei behoorde eveneens tot de vondsten. Deze mens is echter moeilijk te plaatsen.

Een ander jachtkamp dateert uit ca. 15.000

en behoorde toe aan de rendierjagers, waarschijnlijk een volkssam die een zwervend bestaan leidde. Hun stenen werktuigen waren geschikt voor de jacht en voor het bereiden van de huiden. Er werden veel krabbers, stekers, riem snijders en pijlpunten aangetroffen, benevens voorwerpen van been en gewei. Men spreekt van de Hamburgerkultuur, naar de eerste vindplaats.

Ook de latere Ahrensburger- en Tjongerkultuur (ca. 9000) behoren nog toe aan de rendierjagers. Alle stenen werktuigen van bovengenoemde kulturen rekent men tot de Oude Steentijd of Paleolithicum, die men rond 8000 v.C. laat eindigen.

We zijn nu aangekomen op het punt, waar in het vorige artikel het schema zo ongeveer begon. We laten dat nogmaals volgen en zetten er nu de kulturen achter (schema 1).

In het Mesolithicum zijn drie stromingen van belang. Dat is eerstens de Maglemosekultuur ofwel de hertenjagers. Overeenkomsten met vondsten uit Denemarken doen vermoeden, dat zij uit het Noorden kwamen. Bij ons bewoonden zij Noord Nederland. Opmer-

-0	Sub atlanticum	IJzertijd	Romeinen
-1000	-----	Bronstijd	terpen urnen grafheuvels
-2000	Sub boreaal	Neolithicum	klokbekers standvoetbekers trechterbekers
-3000	-----		
-4000	Atlanticum		bandkeramiek eerste landbouw
-5000	-----	Mesolithicum	
-6000	Boreaal		boot van Pesse
-7000	-----		
-8000	Pre boreaal		
-9000	Allerød	Paleolithicum	Ahrensburger- en Tjongerkultuur
-10000	-----		

Schema 1

kelijk zijn de vrij ware bijlen, maar wel begrijpelijk i. v. m. de opkomst van de bossen. Voorwerpen gemaakt uit been en gewei vertellen ons dat hier wel edelherten, maar geen rendieren meer voorkwamen. Vele resten zijn aan rivieroeveren gevonden. De boot van Pesse is van deze kultuur. De tweede groep kwam vanuit het Zuiden (Tardenoisier). Ook dit was een jagersvolk, dat echter vooral de open vlakten bewoonde. Op deze wijze konden zij naast de hertenjagers leven. De vindplaatsen van hun kultuur zijn vooral ten zuiden van de grote rivieren, maar ook in Midden Nederland en Drente. De stenen werktuigen waren aan de kleine kant, men noemt ze microlithen.

figuur 1

kwamen vanuit het oosten (Donau- en Rijngebied). Doordat zij voor hun bedrijf vruchtbare grond nodig hadden, vinden wij hun resten vnl. op de lössgronden van Limburg en België (De zware klei kon nog niet worden bewerkt). Eveneens zijn dit de bouwers van de veen-

De derde periode van de steentijd is het Neolithicum of de Nieuwe Steentijd (zie schema 2), waarop tevens de indeling van brons- en ijzertijd is gegeven.

Het trechterbekervolk dat uit N. O. Europa kwam, vestigde zich in Nrd. Nederland. Zij beoefenden zowel landbouw als veeteelt en resten van schapen, geiten en runderen zijn bekend. Daarnaast beoefenden zij de jacht. Hun naam werd ontleend aan de vorm van hun

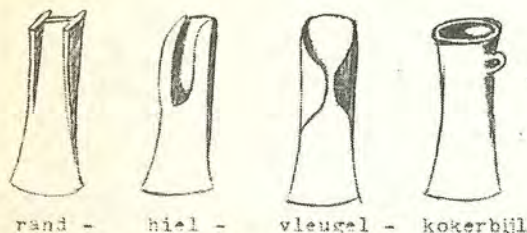

figuur 2

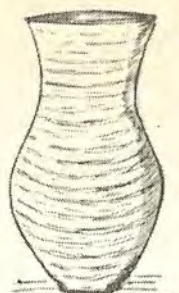
aardewerk (fig. 2). Door hun bedrijf waren ze aan een vaste plaats gebonden en er zijn dan ook plattegronden van vrij grote huizen gevonden. Het huis was rechthoekig met 1 of 2 kamers. De wanden bestonden uit palen, verbonden door vlecht-

werk en winddicht gemaakt met leem. De vloer was opgebouwd uit boomstammetjes. Het is dit volk, dat ook bekend staat als de hunebedbouwers. De hunebedden zijn bij ons meestal familiegraven, liggen O.-W.-gericht (zoonabbidders?) en hebben de ingang aan de zuidzijde. Ze zijn rijk aan grafgraven. Eveneens zijn dit de bouwers van de veen-

-0		Schema 2
-200	Late IJzertijd (La Tène)	eerste terpen
-400	Vroege IJzertijd (Hallstatt)	invloed v. d. Kelten
-600		urnenvelden
-800	Late Bronstijd	
-1000	-----	
-1200	Midden Bronstijd	
-1400	-----	Hilversumcultuur
-1600	Vroege Bronstijd	
-1800		
-2000		Klokbekerkultuur
-2200	Neolithicum	Standvoetbekerkultuur
-2400		Vlaardingeng
-2600		Trechterbekerkultuur
-2800	-----	

bruggen: boomstammen voetpaden om moeras-
sen door te kunnen trekken. Zij kenden reeds
het (houten) wiel. Hun manier van leven
(landbouw/veeteelt) heeft waarschijnlijk in-
vloed gehad op de hier nog wonende jagers-
volken b.v. die van de Vlaardingercultuur
(ca. 2300 v. C.) Hun aardewerkvondsten
komen uit Drente, van de Veluwe, maar ook
bij Hilversum zijn vondsten gedaan.
De tweede cultuur die men onderscheidt, is
die van het Standvoetbekervolk.
In Europa heeft men vanaf ca. 2500 de trek
van dit volk kunnen volgen vanuit Zd. Rusland
over grote delen van Europa en Azië. De
veronderstelling wordt wel eens gemaakt,
dat met dit volk de Indo-Germaanse taal zou
zijn verspreid. Voor ca. 2200 zijn ze al in

figuur 3

Het middel van bestaan is veeteelt. Nu be-
hoort ook het paard tot de veestapel.
Hoewel ze tegelijkertijd met het trechter-
bekervolk hier wonen, is er nauwelijks sprake
van vermenging. Zij woonden o. a. in
W. -Drente, het trechterbekervolk in O. -Drente.
De doden werden in lage grafheuvels begraven.
Hierin vindt men zelden grafputten. Vind-
plaatsen van dit volk zijn Drente, Overijssel,
Achterhoek, Veluwe, 't Gooi en West Friesland.
Het derde volk, dat van de klokbekerkultuur,
vestigde zich ca. 2000 v. C. in Drente en van-
af ca. 1700 ook op de Veluwe. Zij zijn van-
uit Spanje, zowel langs de kust als via Rhône
en Rijn in ons land gekomen.

figuur 4

Nederland. Ook
zij hebben hun
typische aarde-
werk. Daar de
versiering
enigszins her-
innert aan af-
drukken van
een touw, dat om
de nog natte klei
werd gewonden,
vindt men ook
wel de naam
touwkeramiek
(fig. 3).

Veel is er niet
bekend over
dit volk, ge-
noemd naar hun
type aardewerk
(fig. 4). Waren
het handelaars?
Dat zou kunnen
verklaren waar-
om zij temidden
van andere stam-
men konden
wonen. Hun do-

den werden in lage grafheuvels begraven en
kregen grafputten mee.
Daar in Zd. Europa de bronstijd eerder is
begonnen dan in ons land, is het niet ver-
wonderlijk, dat bronzen voorwerpen, bijv.
dolken bij dit volk zijn aangetroffen. Vanuit
ons land gaat na vermenging van het volk van
de standvoetbekers en dat van de klokbekers
hun spoor naar Engeland.

Bronstijd

In ons land, dat geen metalen in zijn bodem
heeft, is het aantal bronsvondsten weinig tal-
rijk. Wat hier wordt gevonden, is import.
De voorwerpen hebben geen eigen ontwikke-

ling doorgemaakt en missen derhalve hun eigen karakter. Als uitzondering zien we de ontwikkeling van de bijl (zie tekeningen). We zijn dus aangewezen op de handel.

Misschien dat Nederland daarbij wel een centrale plaats heeft ingenomen vanwege zijn gunstige ligging tussen Engeland en M. - Europa. De bevolking bestaat vnl. uit een samensmelting uit het Laat-Neolithicum. Het aardewerk is zonder kenmerkende trekken. De grafheuvels worden groter, meerdere malen gebruikt en daarbij opgehoogd. Zij zijn arm aan bijgiffen. Naast begraven komt nu ook verbranding voor. Na 1400 worden urnen gevonden o. a. in Hilversum (fig. 5).

figuur 5

In de 12e eeuw v. C. treden er vanuit M. Europa grote verschuivingen op. Eén van de gevolgen voor ons land is het aantreffen van urnenvelden (ca. 750), dus gemeenschappelijke begraafplaatsen. Een tweede gevolg is dat naast het brons, vanaf ca. 650 ook het ijzer bekend wordt.

IJzertijd

Ook dit metaal wordt niet in Nederland aangetroffen als delfstof, zodat ook hiervan de invloed gering is geweest. De vroege IJzertijd wordt ook wel Hallstatt (in Salzkammergut) genoemd (ca. 650-ca. 450 v. C.)

Na ca. 500 is deze beschaving in ons land pas merkbaar en wel in Wijchen en Oss. De late IJzertijd of La Tène-kultuur (plaatsje aan 't Meer van Neuchâtel) heeft bijna helemaal geen invloed in Nederland gehad. We moeten ons de toenmalige "Nederlanders" voorstellen als een arme boerenbevolking. Gedurende de ijzertijd blijven de urnenvelden gehandhaafd. Toch is er verschil in vorm van de urnen ten noorden en ten zuiden van de rivieren (fig. 6 en 7), wat wijst op verschil in bevolking.

figuur 6
Keltisch
(Zuiden)

figuur 7
Germaans(?)
(Noorden)

De Germanen komen vanuit N.-Duitsland naar zuidelijker streken, vooral gedurende het La Tène. Landbouw was hun voornaamste middel van bestaan.

De ploeg was toen reeds bekend. Behalve in de reeds genoemde streken vestigden zij zich nu ook op de kleistreken in Nrd.-Nederland, waar vanaf ca. 300 v. C. de noodzaak van het opwerpen van terpen ontstond door de stijgende zeespiegel.

De Keltische kultuur kwam in de 1e eeuw v. C. in botsing met de Germaanse. Dit konflikt is niet tot een oplossing gekomen, daar een derde volk - de Romeinen - de leiding in handen nam. Door hun inlijving van Gallië richtten zij de Keltische kultuur ten gronde, wat echter niet lukte met de Germaanse. Echter stuitten zij de Germanen wel in hun ontwikkeling, die pas veel later opnieuw een kans zou krijgen.

J. H. Witte

vlakke bijl

Maarssen in de jaren 1787-1811 (2)

Inkwartiering

Inkwartiering van militairen kwam in deze periode veelvuldig voor. In het najaar van 1787, toen Willem V met hulp van Pruisische troepen de vrijcorpsen van de Patriotten uit de Vechtstreek had verdreven, bleven er in het gerecht Maarssen militairen achter "ter beveiliging van de ingezetenen en bewaring van de rust".

De gerechten Maarssen en Nieuw-Maarsseveen moesten bijdragen in de kosten en "de portie van Maarssen bedroeg f. 428.18.8."

Het blijft dan inderdaad enige jaren rustig in de Vechtstreek, maar als de Franse republiek in 1792 de oorlog verklaart aan de paleizen in Europa en daarmee ook aan stadhouder Willem V, trekt een frans leger onder Dumouriez België binnen. Willem V neemt tegenmaatregelen en zijn troepen komen opnieuw in de Vechtstreek.

Op 23 april 1793 krijgt het gerecht Maarssen inkwartiering van een detachement Lichte troepen van de kolonel Grave van Dam en op 5 mei 1793 van twee compagnieën musquetiers van het regiment van "den Heere Prince van Orange".

Het komt gelukkig niet tot een treffen, want door verraad komt het franse leger niet verder. Eerst begin januari 1795 trekken de franse troepen onder leiding van Pichegru en het Bataafs legioen van Daendels over de bevroren rivieren om reeds op 16 januari Utrecht binnen te rukken. Drie dagen later zijn ze in Amsterdam. In Maarssen blijven franse soldaten achter. Ze worden voornamelijk ingekwartierd in "de ledige huizen". De Maarssenaar Bastiaan de Haan krijgt "voor geleverde turf en hout in de ledige huizen voor de inkwartiering 50 gulden, vier stuivers en acht penningen (f 50.5.8). Zijn plaatsgenoten worden in de stukken met "burger" aangeduid.

Zo krijgt "de burger Jacobus Dolleman voor de leverantie van kaarsen aan de wacht van de rijdende artillerie in de periode 23 maart tot 25 juni f 23.6.-." En "aan burger Cornelis Galesloot komt voor leverantie van kaas, aardewerk en kaarsen in de ledige huizen voor de inkwartiering f 25.15.4."

Ook de gidsen, die de vluchtende Pruisische troepen de weg hebben gewezen naar Eemnes worden niet vergeten - "aan de guides voor

de regimenten Van Budam en de dragonders van Hessen-Cassel komt f 9.10.-." en de gemeentebode voor het oproepen van boeren voor het transport voor de bagage van de dragonders van Hessen-Cassel f2.-.-.

De wet verzet?

De franse revolutie heeft ook Maarssen bereikt, maar wezenlijke veranderingen blijven uit. Het woord Vroedschap werd weliswaar vervangen door municipaliteit en zoals we al eerder zagen, kregen de ingezetenen - althans in officiële stukken - het predikaat "burger". In Maarssen werd z.g. de wet verzet, d.w.z. schout W. Voorsteegh moet plaats maken voor de nieuwe schout Gerrit Jan Ewald. Ook de schepenen: Willem Elffers, Jan de Molenaar, Jan Hageman, Jacobus van Willigenburg en Johannes Simmer worden vervangen door Jan Oudshoorn, Gerrit Braakman, Pieter Lagas en Hendrik Doorman. Maar veranderingen? Meer welzijn voor de economisch zwakkeren? Vrijheid en gelijkheid? Nog tijdens het franse tijdperk keren de afgezette vroede vaderen terug. In 1808 is W. Voorsteegh weer schout en zijn Jan Hageman, Simmer en Van Willigenburg weer schepenen.

Generaal Tuyll, die in 1787 de troepen van Willem V aanvoerde, doet in 1806 en volgende jaren dienst als Landdrost onder Lodewijk Napoleon!

Een verandering van betekenis is, dat de Hoogduitse Synagoge aan de Diependaalse Dijk in het gerecht Maarsseveen in 1796 vrijgesteld wordt van belasting en zelfs de 14 gulden en 6 stuivers betaald over 1795 "conform de gelijkheid", terugbetaald krijgt.

Maar de Portugees-Joodse gemeente, die in Klein-Vegtevoort aan de Breedstraat naar de synagoge ging, moet belasting blijven betalen tot 1810! Haar voormannen bepleiten echter met succes, dat "hunne kerk even als andere gemeentens gevreed was van Dorpslasten". De Portugees-Joodse gemeente krijgt dan de betaalde dorpslasten over 1808 en 1809 ten bedrage van f 35.2.-. terug. We kunnen slechts gissen naar de motieven voor deze ongelijke benadering. Kan het zijn dat de sterke Oranje-gezindheid van de Portugese Joden voor 1795 hierbij een rol speelde?

Vertrek van Joodse ingezetenen ?

W. Voorsteegh, die in 1790 behalve schout en secretaris van de vroedschap ook notaris en procureur was, krijgt 'een specificatie tot lasten van Maarssen en Nieuw Maarsseveen wegens het Proef-Request aan hare Edele Mogende aangaande de verhuystijd van de Joodse met May 1790 tot een bedrag van f 6.18. -."

Laten we dit citaat vergelijken met dat wat we lezen in het artikel van A. Knoester in het maandblad van Oud-Utrecht, juli 1966, no. 7, pag. 54:

"Een nieuw element in de bevolkingssamenstelling van Utrecht was omstreeks 1800 de Joodse natie. De oude bisschopsstad had tot 1789 haar poorten voor hen gesloten gehouden, zodat Maarssen hun vestigingsplaats werd. Aan het einde der 18e eeuw echter mogen zich hier vestigen en stromen zij binnen." Mede gelet op de sluiting van de Portugese Synagoge in 1837 moeten we dan aannemen, dat omstreeks 1800 een uittocht van Joodse ingezetenen begint. Toch zijn we nog niet zeker dat we op deze manier een bijdrage hebben geleverd voor het schrijven van de geschiedenis van de Joden in de Vechtstreek, want in 1793 krijgt de genoemde procureur van het gerecht Maarssen een som geld voor zijn bemoeienissen met de inkomende van Hoogduitse Joden! Bovendien weten we dat ook Hoogduitse Joden naar Utrecht trokken ...

Gemeentehuishouding

Beide gerechten, Maarssen en Nieuw Maarsseveen, moesten voor hun vergaderingen van Schout en Schepenen kamers huren bij kasteleins. Zo ontvangt casteleyn H. van der Linden voor 9½ maand huur van de gerechtskamer, ten tijde van het gecombineerd gemeentebestuur van Maarssen en Nieuw Maarsseveen f 28.10. -. Het gecombineerd vergaderen in de gerechtskamer van het logement De Eenhoorn van H. van der Linden was echter uitzondering.

Het gerecht Nieuw Maarsseveen huurde een kamer bij de weduwe Reynders in het huis gelegen voor Geesbergen, welk huis in verband met het daarop voorkomende wapen van Maarsseveen het Zwarte Varken werd genoemd. De Schout, die als jaarlijks tractement maar f 225.- ontving, had - als men dat zo mag noemen - vele neveninkomsten. Zo werden er open rechtsdagen en buitengewone rechtsdagen gehouden en genoot de Schout de leges van alle gerechtelijke acten, die daarbij geproduceerd werden. Dit resulteerde alleen al in een extra-inkomen van f. 600.- à f. 650.- 's jaars (volgens een opgave die schout F. van der Vliet in 1817 aan de Heer van Maarssen moest verstrekken).

Trouwens het tractement van f. 225.- werd verhoogd met geldelijke vergoedingen voor zijn dagelijkse werkzaamheden als: "Voor het nazien der lijsten van de personen, die de wagt (nachtwachten) moesten houden f 6.6. -." (Zes gulden en zes stuivers);

"Voor het uitbetalen van de wags f 15.-. -.";

"Voor de Wags hun plicht voorhouden f 12.-. -.";

"Voor het overstaan van de zettingen (vaststellen van de belastingen) f 20.-. -." en nog enige andere posten.

Bovendien was de schout ambtshalve gadermeester (ontvanger van belastingen) waarmee hij nog eens f 654.-. - per jaar ontving en was hij dikwijls, zoals schout Van der Vliet bij voorbeeld, tegelijkertijd secretaris, met welk ambt hij ca. f 510.-. - verdiende. Bij elkaar dus een salaris van ca. f 2100.-

In dezelfde opgave wordt het tractement van de gemeentebode vermeld, n.l. f 150.- per jaar, waarbij de schout de opmerking maakt, dat dit bedrag gelijk is aan het tractement van de veldwachter.

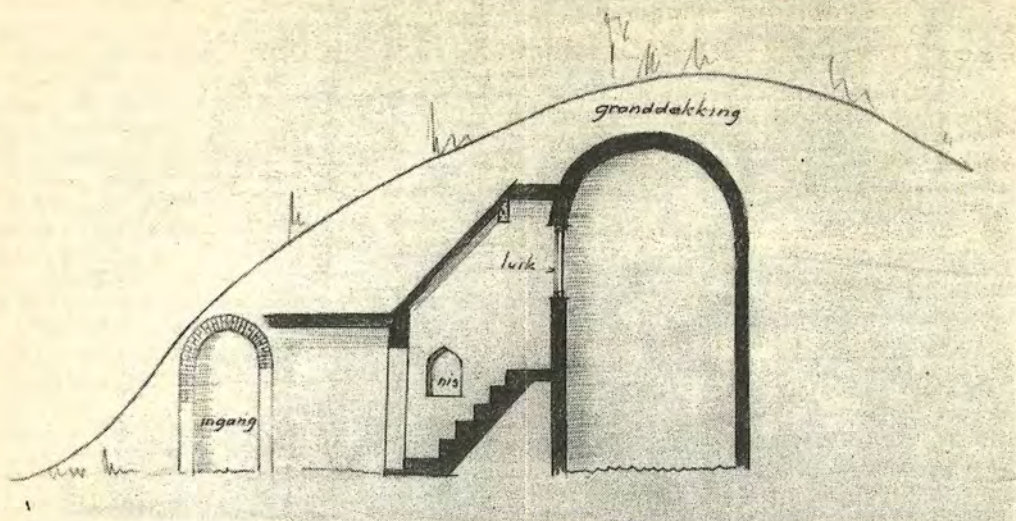
wordt vervolgd

Dick Dekker

Rapport Yokelder in het landgoed „Doornburgh” te Maarssen

Van ons lid dhr. H. J. Wolters ontvingen wij een afschrift van een brief handelende over een vrij uniek historisch monumentje, waarvan we meenden u de inhoud en de daarbij behorende tekening niet te mogen onthouden.

Hopelijk zal deze brief een begin kunnen zijn voor de restauratie van de ijskelder, die in de laatste ijsperiode wederom ernstig werd aangetast o. a. door aldaar rondzwervende kinderen.

LENGTEDOORSNEDE IJSKELDER

Situering:

Het bouwwerk is gelegen in de Gemeente Maarssen, op het landgoed Doornburgh, Diependaalsedijk 17, onder een met bomen begroeide heuvel.

Beschrijving:

De ijskelder bestaat uit een gemetselde ronde muur met inwendige diameter van plm. 230 cm en is van boven afgesloten door een gemetseld koepelgewelf. De diepte van gewelf tot vloer is plm. 450 cm. De koepel is toegankelijk langs een gemetselde gang, breed plm. 95 cm en gedekt met een gemetseld tongewelf. De gang is in plattegrond gebogen (plm. $\frac{1}{4}$ cirkel) en van de buitenlucht afgesloten d. m. v. een houten deur in een houten kozijn. In de gang bevindt zich een gemetselde trap (recht) van 120 cm hoogte. De koepel zelf is van de gang gescheiden door een luik in hardstenen kozijn.

Het gehele bouwwerk is met grond gedekt, waarop een flink ontwikkelde boomgroep van esdoorns staat. De temperatuur in de kelder blijft in de winter boven het vriespunt.

Gebreken

De buitentoegangsdeur is in de loop der laat-

ste 4 jaar door de jeugd, inclusief kozijn, volledig vernield. Het luik in het hardstenen kozijn is weg. Alleen de duimen en een sluit-oog wijzen op de vroegere aanwezigheid van dit luik. Ook moet er nog een tussendeur zijn geweest, onderaan het trapje. Het metselwerk van de ingang is in de toog reeds uitgevallen. De dikke boomwortels van een viertal esdoorns wrikken het metselwerk verder los! Plaatselijk zijn scheuren in het metselwerk zichtbaar. Het buitenvoegwerk is slecht. In de gang zijn in het verleden electra- en gasleidingen aangebracht, thans buiten gebruik. De daartoe gemaakte gaten zijn slordig gehakt. Zowel de gang als de eigenlijke koelkelder zijn sterk vervuld door het inwerpen van allerlei afval (kwajongenswerk). Thans zijn er nog restanten van het kozijn en is ook het uitgevallen metselwerk nog ter plaatse aanwezig.

Doel rapport

De snelle achteruitgang van het bouwwerkje sedert 1972 heeft mij reeds in 1973 stappen doen ondernemen bij Staatsbosbeheer, die de koepel 's winters controleert op het voorkomen van vleermuizen. De Heer van Ommen vertelde mij, dat S. B. B. de kosten voor een

nieuwe buitendeur wel voor haar rekening wilde nemen, omdat zij veel waarde hecht aan de overwinteringsplaats van vleermuizen. Ondanks contact met moeder Priorin (eigenaresse-beheerster) en een brief naar S. B. B. is er tot nu toe niets gebeurd. Omdat in het huidige stadium restauratie van dit zeldzame bouwwerk nog vrij goedkoop lijkt, acht ik het mijn plicht nu reeds te attenderen op noodzakelijke restauratiewerkzaamheden.

H. J. Wolters
Brederostraat 3
Maarssen.

Bond Heemschut, t. a. v. Dhr. J. D. Heybroek,
Socrateslaan 7, Zeist
Moeder Priorin, Priorij Emmaus,
Diependaalsedijk 17, Maarssen
Staatsbosbeheer, Woudenbergseweg 39,
Austerlitz,
Historische Kring Maarssen,
Troelstrastraat 17, Maarssen.

*Jan bedenkt 't, Piet volbrengt 't
Klaesgien laeckt 't, ach wat maeckt 't.*

Vijzelhove

Deze spreuk vindt men op het dubbelhuis "Vijzelhove" aan de Bolensteinseweg. Kees Valkenstein bedacht 't toen hij in de linkerwoning zijn intrek nam. Hij wou hiermee waarschijnlijk de betrekkelijke waarde van mensendaden aangeven.

Jan, Piet en Klaas, dat zijn wij allemaal, ook de vrouwen, vandaar misschien Klaesgien.

Kees Valkenstein was achtereenvolgens onderwijzer te Utrecht en Vleuten. Hij genoot grote populariteit als schrijver van kinderboeken, die hij zelf illustreerde. Ook zijn humoristische vertelsels, die hij onder de titel "Uit de Vleutense polder" in het Handelsblad schreef, werden erg gewaardeerd.

De beide huisjes hebben een fraaie gevel, waarin aan de linkerzijde een gevelsteen met een vijzel en aan de rechterzijde een steen met "Hove".

Vijzelhove dankt zijn naam aan de bewoner van Bolenstein, de heer van de Vijzel, die

de huisjes in 1885 liet bouwen. Hij was houtkoopman met een groot bloeiend bedrijf in Amsterdam.

De grote houtopslagloods, die in het najaar van 1975 na stormschade als sta-in-de-weg voor het verkeer werd afgebroken, werd door timmerman B. Verkroost in opdracht van Van de Vijzel gebouwd. De laatste eigenaar van die loods was aannemer J. Brinkhof, die sinds het vertrek van Kees Valkenstein naar Vleuten in 1934 in het linkerhuis woont. De eigenaar van Vijzelhove, de heer J. van Rijn, heeft een gedeelte van zijn kwekerij achter Vijzelhove, op de plaats, waar in het begin van deze eeuw nog het hertenkamp van Bolenstein lag.

Rechts van Vijzelhove, langs het voormalige hertenkamp, lag vroeger het Kerkpad, dat naar de straatweg leidde.

D. D.

Maarssenbroek

De jaarvergadering van onze Kring bekrachtigde op 3 februari j.l. het besluit van onze leden: L. van den Berg, G. Jansen en P. IJkenstam om een werkgroep Maarssenbroek te formeren, die o. a. opgravingen gaat verrichten en zich vooral zal toeleggen op archiefonderzoek. Onder leiding van coördinator J. H. W. van Bommel en de heer J. H. Witte, bestuurslid van de kring, is men reeds met de werkzaamheden gestart en de redactie wacht met spanning op de op schrift gestelde resultaten.

Maarssenbroek is tot 1957 een zelfstandige gemeente geweest, alhoewel dan een hele kleine, want in 1852 waren er slechts 126 inwoners.

De burgemeester van Maarssen, dhr. F. v. d. Vliet, schrijft op 10 maart 1818 een brief aan zijn collega van Maarssenbroek, de heer G. N. Buddingh, die hij daarin aanspreekt als Schout van Maarssenbroek.

Schout Buddingh krijgt op zijn verzoek te lezen, welke lasten Maarssenbroek nog moet betalen aan Maarssen. Waarschijnlijk houdt dit verband met de tijdelijke gedwongen samenvoeging van beide gemeenten van 1812 tot

1816 (de Franse tijd!)

Merkwaardig is dat de definitieve samenvoeging van de twee gemeenten pas in 1857 komt, enige jaren na de aanleg van de spoorlijn Amsterdam-Utrecht, toen de bereikbaarheid tussen de gemeenten zoveel kleiner was geworden. Na 1890 wordt de afstand tussen de gemeenten trouwens nog groter door het graven van het Merwedekanaal.

Maarssenbroek is niet altijd tevreden geweest over de resultaten van de samenvoeging, zoals uit onderstaande brief blijkt. We hebben de indruk dat bijna alle hoofdbewoners van Maarssenbroek deze brief hebben ondertekend.

D. D.

Ag. N. 33
1899

Den Edelachtb. Heeren

Burgemeester, Wethouders, en leden van den gemeenteraad te. Maarsien.

Ondergetekenden allen bewoners van Maarssenbroek, gemeente Maarsien. geven met ver-

schuldigen eerbied. te kennen, dat er volgens hunne meening in de door. dertig gezinnen bewoonde buurt. Maarsfenbroek, dringend behoefte bestaat aan verlichting, vooral bij donkere maan. Zij wijzen den Raad, vooral op punten, zoals aan het begin van den Doodeweg. en wat verder. waar deze weg, door den spoorlijn gesneden wordt.

Bij donker weer. zijn zulke punten vooral gevaarlijk. Ook meenen zij, dat nog eenige landtaren in de buurt van Maarsfenbroek zelf niet ondienstig zouden zijn, ter. voorkoming van ongelukken op den smallen weg. en ook voor meerdere veiligheid-daar in onze buurt geen nachtwacht meer dienst doet.

Zij verzoeken dit met meer vrijheid, wijl

zij even goed als de overige ingezetenen van het wel verlichten deel der gemeente, in de kosten van verlichting, bewaking enz. hebben bij te dragen.

Het welk doende.

Maarsfenbroek.

P. van Kooten, J. van Soest, G. Breij, A. Breij, D. Bos, J. Nieuwendijk, C. Verkleij, De Wedw. J. Megchelsen, Joh. Griffioen, D. W. de Groot, E. C. Verdam, G. Smoorenburg, W. Bijman, J. Bijman, J. van Groningen, A. Kool, D. de Lange, A. v. d. Toorn, J. Beukhof, N. Kemp, Wed. v. G. van Vliet, G. Megchelsen, B. J. Loensfinck, W. Kool.

't Huis te Maarssen

Aan de Vecht prijkte voor ruim vier eeuwen in de nabijheid van het toenmaals nog geringe, doch thans zo bloeiende Maarssen, het prachtige slot van die naam. Waar nu het Postkantoor en de nieuwe Termeerbrug zich bevinden, verrees in 1526 het slot van Maarssen. In 1700 echter, nog geen twee eeuwen later, waren de laatste sporen ervan alweer verdwenen, niet door de tand des tijds, maar door de wisseling van het lot, welke vaak ook de beste plannen doet falen.

In 1527 door Steven van Nijvelt voltooid, dacht hij voor zich en zijn nakomelingen een kasteel gebouwd te hebben, dat eeuwen stand zou houden, doch hij kon het zelfs niet aan zijn nazaat overleveren. Hoewel niet gebouwd om een beleg te doorstaan, boden echter de brede en diepe gracht, die het slot omringde, de hoge en sterke muren, waaruit het was opgetrokken en de stevige poort met de lange smalle houten brug, enige voldoende middelen om elke vijandelijke aanval voor enige tijd af te slaan. De wachters op de beide spitse torentjes op de vleugels van het voorgebouw konden de vijanden van verre al zien aankomen. Maar wat baten de sterkste afweermiddelen als het noodlot anders beschikt. Dit ondervond de stichter van dit slot op een wel zeer merkwaardige wijze.

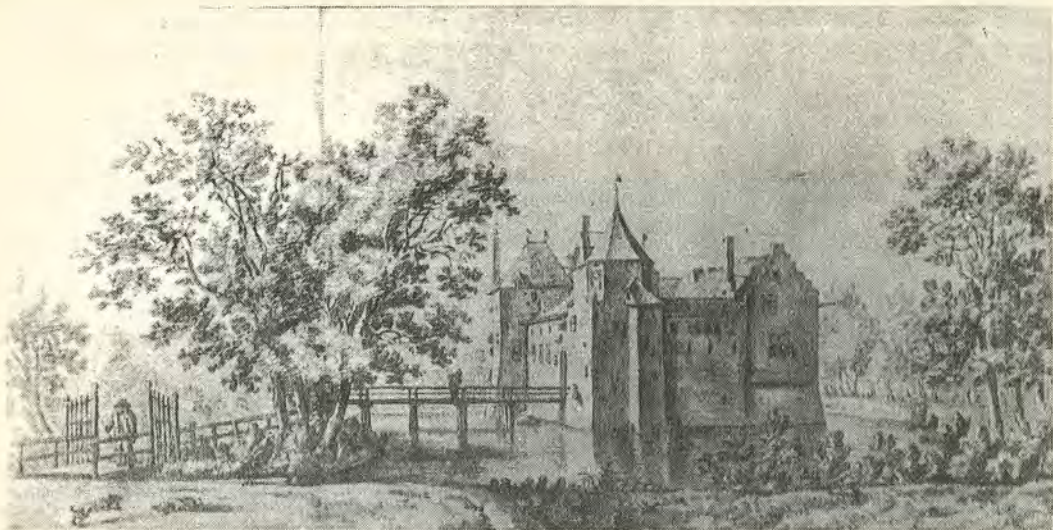
De volgende gebeurtenis levert het bewijs, dat een schijnbaar onbeduidende zaak verstrekkende gevolgen kan hebben.

Meer dan een halve eeuw, zo rond het einde

van de 15e-, begin 16e eeuw, waren de bewoners van het Sticht aan het bakkeleien en vochten verscheidene graven en ridders met elkaar. Vermoeid van de strijd, waarin Steven van Nijvelt een werkzaam aandeel had gehad, trok hij zich terug op zijn slot te Maarssen om uit te rusten. Na drie dagen van overvloedig eten en drinken voelde hij zich uitgerust en overlegde met zijn slotvoogd Maarten van Ypenburg, een bastaard uit het geslacht van de ridder van Amerongen, op welke wijze zij weer tegen de oproerlingen ten strijde zouden kunnen trekken. Deze Maarten was het direct eens met het plan van zijn meester en liep al pratende naar het venster om het eerste doel aan te wijzen, dat zij van plan waren aan te vallen.

Onwillekeurig keek hij naar beneden en zag hij een onbekende krijgsman een fraaie karper uit de slotgracht halen. "Bij Sint Maarten, Heer Steven, heeft hij daar verlof toe om te mogen vissen in Uw slotgracht", riep Maarten uit. "Wat broemt gij van verlof en vissen", vroeg de slotheer en kwam naar het venster toelopen. "Voor de Satan, die kerel ken ik niet" riep hij uit, "Hé, kerel, wie geeft er jou het recht om hier mijn karpers te komen stelen", riep Steven.

"Dat geef ik mij selven, doch weigert gij mij dit vermaak, dan wil ik het wel opgeven", riep de visser terug. "Bij Sint Maarten, knaap! ik weiger niets, maar mijn karpers laat ik mij niet ongestraft onder mijn oog

Gezicht op het Kasteel te Maarssen van ter zijde ca. 1650.
Tekening met zwart krijt door H. Saftleven.

ontstelen. Wij zullen kennis maken", riep de slotheer kwaad terug. Daar de ridder de laatste woorden stotterend van drift terugriep, verstond de visser deze niet goed en bleef rustig verder vissen. Doch Heer Steven stormde de steile trap af naar de binnenplaats, het hof genaamd, beplant met enige populieren en eiken en beval op barse toon tegen zijn knechten: "Zwepen pakken en mij volgen". Vergezeld van twaalf mannen liep Steven over de smalle toegangsbrug naar de argeloze visser toe en men vormde een kring rond deze. "Is dit een grap Heer ridder?". "Wat dit betekent, zal ik u dadelijk tonen, schurk" en op bevel van Steven zweepten de dienstknechten de ongelukkige. "Die heeft voorlopig genoeg gehad en laat hem maar voor oud vuil hier liggen", sprak de ridder. "Zal ik hem maar in de gracht gooien, heer ridder", sprak Maarten. "Ik wil het water niet besmetten" antwoordde de ridder. De beulen keerden weer binnen de veilig geachte muren van het slot terug en vermaakten zich de rest van de dag met het nadoen van de sprongen, die de ongelukkige visser had gemaakt, terwijl deze door de beulen werd afgeranseld.

Drie lange uren bracht de ongelukkige visser op de rand van dood en leven door maar na een paar uren kreeg hij voldoende kracht om zich van de plaats des onheils weg te sle-

pen. Een zekere Maarten van Lingen, uiterlijk een arme lamme boer, doch een edelman in ballingschap, nam hem liefderijk op, verbond zijn wonden en verzorgde de ongelukkige twee dagen lang. Hierna ging hij het huis uit van zijn redder en vertrok richting Breukelen.

Ongeveer een half uur van Breukelen verwijderd, had Christoffel Langius, hoofd van een bende, zijn legerkamp opgeslagen. Deze Christoffel was een beer van een vent en stak van hoofd tot voeten in een harnas en droeg een schitterende helm met een bloedrode pluim er op.

De visser werd door een van zijn knechten binnen de legerplaats gedragen en het bende-hoofd riep uit: "Bij alle sinnen in hemel en hel, wat is er met jou gebeurd, Jan de visser!" Door gebarentaal, want spreken kon de ongelukkige nog niet, maakte hij het bende-hoofd duidelijk wat er met hem gebeurd was. Hierna riepen allen "Wraak! wraak!" en opgewonden werd er beraadslaagd wat er moest gaan gebeuren met de ridder en zijn aanhangers om dit betaald te zetten. Tenslotte werd besloten om het slot gewapenderhand te nemen.

"Verraad! verraad! Te wapen! Te wapen!", zo klonken de kreten buiten op het hof van het Maarssense kasteel. Zelfs stormde onaangediend een voetknecht de zaal, waar Heer Steven ver-

toefde, binnen en riep: "Te wapen, te wapen, een oproerige bende bestormt de poort en roept 'Wraak aan de moordenaars!' ". "Gij zijt dronken of gek", antwoordde Steven, "wie zou het wagen de arend in zijn nest te komen storen". Maar toen drong het geluid van beuken op de voorpoort ook tot Heer Steven door. Hij stormde met de slotvoogd Maarten naar de plaats des onheils. Deze aanval op de voorpoort was een geslaagde afleidingsmanoeuvre van het slimme bendevoofd, want aan de achterzijde, waar geen verdedigers waren, namen de bendeleden het

slot in. Dit gebeurde door middel van een vlot, reeds in de legerplaats gebouwd en naar Maarsen gesleept. Hiermee waren zij de gracht aan de achterzijde van het slot overgestoken en daarna met enterhaken tegen de muren opgeklimmen. Op deze wijze werd het slot overmeesterd en de slotheer, Heer Steven van Nijveelt en zijn slotvoogd, Maarten van Ypenburg met zijn knechten werden genadeloos door de bende op het hof neergehouwen.

C. W. P. Bloemendaal

Het gedicht in de periodiek 2e jaargang nr. 4 op blz. 58 volgt hieronder i. v. m. onduidelijke weergave.

Opgedragen aan de Hoog-Welgeboren Heer Mr. D. Baron van TUIL van SEROOSKERKEN, Heer van Maarsen, de Wel-Edele Achtbare Heeren Burgemeester en Assessoren van Maarsen, en verder aan de Burgers en Inwoners dezer Gemeente.

Bij den aanvang van het Jaar 1841

Gunt mij, waarde Dorpgenooten!
Wat mijn boezem houdt besloten:
Zich op 's Jaars geboortedag
Eens blijmoedig uiten mag.

'k Wensch den Leeraars heil en zegen!
En meer voorspoed op hun wegen,
Maar nog meerder harten toe,
Die hun woorden klemmen doe.

'k Wensch den Vorst, wien elk zal eeren,
Dat hij lang moog wijs regeren,
Zoo te land als ook ter zee,
Ja dat blijft mijn wensch en beë.

Nieuwe bronnen, mag ik hopen,
Doen zich voor den handel open;
Daarbij speld het gunstig lot,
Veel geluk en lang genot.

Dat de koopvaardij mag bloeijen!
Nieuwe handel aan mag groeijen,
Aan het Oost en Wester strand,
En in 't dierbaar Nederland.

Welvaart bloei in Maarssens dreven,
't Zal haar Burgers winsten geven;
Nieuwe luister, nieuwe eer,
Breng haar oude glorie weer.

D'Ambachtsheer wensch ik meer vreugde,
Nieuwe krachten, nieuwe deugden,
Dat hij blinkt in weldoen uit,
En daarin niet wordt gestuit.

'k Wensch den Burgemeester wijsheid,
Voorspoed toe tot in zijn grijsheid;
Een goed burgerlijk toevorstigt,
Lang omhuld met lof en licht.

Vrede kroon de huisgezinnen;
Vlijt voert er de welvaart binnen,
Dat elk lid der maatschappij,
Getrouw geëerd, gezegend zij.

Dat de Burger lang moog leven,
Door Gods trouw en zorg omgeven,
'k Wensch hem toe met hart en zin,
Welstand, welvaart, broedermin.

Voor hem zal weer de Nachtwachts waken,
Zij weren 't onheil dat zou naken;
Op 's Nachtwachts waakzaamheid bij nacht,
Slaapt ja den Burger eens zoo zacht.

Geen hagelbui noch onweersvlagen,
Zal hun bij nacht geen vrees aanjagen,
Als 't maar den Burger wel mag gaan,
Dan blijft hun hart en wensch voldaan.

Aan dit nummer werkten mee:

D. van den Berg
C. W. P. Bloemendaal
D. Dekker
N. van Tricht
J. H. Witte
H. J. Wolters
H. W. de Wijer

foto's: G. M. van Liempdt

Copyright

Historische Kring Maarssen.
Nadruk in welke vorm ook,
geheel of gedeeltelijk, in Nederlands of enige andere taal verboden,
tenzij met schriftelijke toestemming
van de Historische Kring Maarssen.

Grondverkoop in Maarsseveen in de 17e eeuw

Een coopcedul van 1662

Onze penningmeester, de heer N. van Tricht, is in het bezit van de officiële copie (met authentieke "handtekening") van de coopcedul van $5\frac{1}{2}$ morgen land in Maarsseveen, gedagtekend 10 april 1662.

Ons lid H. W. de Wijer heeft met zijn kennis van handschriftkunde kans gezien deze coopcedul over te brengen in modern schrift.

Hieronder vindt u de brief afgedrukt met de kanttekeningen, die waarschijnlijk in 1691 in de marge zijn aangebracht.

De genoemde $5\frac{1}{2}$ morgen land liggen, gaande van Maarsse naar de Wilgenplas, rechts van de weg, dat betekent ook rechts van de Zogwetering, die bij het sluishuisje aan het eind van de Nassaustraat begint.

Enkele moeilijke 17e eeuwse woorden hebben we onder de akte in modern Nederlands vertaald.

Zoals u zult zien, konden twee van de contractanten niet schrijven en tekenden zij met + en)=(

Copie

Op conditien naebeschreven soo heeft

6 mergen Jasper Herman van de Meerenhoef aan Wouter Adriaen van Meerenhoef 1647 weduwe benent ut supra door de kinderen van Meerenhoef vercoft aan Johan Vivien 1662 5 $1\frac{1}{2}$ mergen belent Jacob Augustijnse, noord erfgenaam Johan van Zoomeren, zuidwest voor f 3150 <u>nb.</u> in 1658 deze	Gijbsertgen Aelten weduwe van Wouter Adriaenss. van Merenhoeff met consent ende toestaen van Jan de Vos als getrouwt hebbende Sijghen Merenhoeff ende Petertgen Merenhoeff bejaerde dochter van haer selven mitsgaders Willem Glaudis van Homborch als getrouwt hebbende Judith Merenhoeff ende Adriaen Wouterss. van Merenhoeff jonghman ende d'rato caveren vercost aen ende ten behoefte van Jacob Becker borger 't Utrecht die oock in coope aenneemt bij desen voor den geenem die hij nomineren sal seeckere vijff ende een halff mergen weijlants edoch soo groot ende cleijn als die sijn gelegen in 't buijten wech in den gerechte van Maersseveen sonder in eenige maet gehouden te sijn alsoo d'ver- coopersse 't selve mette voet is stootende streckende uyte hoochweteringhe tot aen nieuwe weteringe ofte 't binneweck toe daer Jacob Augustijnss. schout van Maersseveen voorschreven noordwärts ende d'erffgenamen van zaliger seigneur Johan van Someren zuiftwärts naestgelegen sijn
---	--

camp gemeeten met
die heele Sog weetering
en nieuwendijk en
3 1/2 voet over den
nieuwendijk groot 5
mergen, 2 hont, ?

door de weduwe en kind
J. Vivien aan
Joh. Huydecooper
secretaris
5 1/2 mergen
publijk voor

575

1691

ende dat voorde somme van drie duijsent
een hondert en vijftich Carolus gulden tot 20
stuivers 't stuck vrijen gelts van de 10de penning
schrijven transport end e allen aen cleven
vanden 't aenveerden het voorschreven landt Petri
ad kathedram eerstcomende 't sijnen bate
ende laste respective te betaelen d'voorschreven
cooppenningen in drie termijnen alse mej desen
jaarres 16 hondert ende sestich een duijsent
een hondert vijftich gulden ende victoris
daer aen volgende gelijcke een duijsent
gulden mitsgaders mej 16 hondert drie ende sestich
d'vordere duijsent gulden sijnde d'totale
cooppende ende lessen termijn ende dit alles
sonder intreste edoch sal d'vercoperste
bij voldoeninge van den eersten termijn het
verschreven landt ten behoeve van den geenen die hij daer
toe als vooren nomineert transporter
daer ende soo des behooren sal met beloften
van vrijdinge ende waaringe opte laste van den
verschreven twee duijsent gulden resterende coop-
penningen ende 's heeren ongelden als erffcoop
recht is in den lande van Utrecht ende voor
vrij allodiael goet ende alle vordere voorcomen
ende voorplechten aff 't doen verbindende
parthijen contrahenten tot voldoeninge deses
haare parsoonen ende goederen d'selven sub-
mitterende den edelen hove ende gerechte van
Utrecht ende allen anderen heeren hoven
ende rechteren met vertichte van alle exceptien
desen eenichsints contrarieerende sonder
arch des sijn noch conditien dat d'ver-
coperse aen den copere leveren sal twee uijt-
wegen aent verschreven landt specterende edoch
d'eene vrij ende d'ander in dispuijt des-
toirconde bij parthijen ondertekent op den 17den
februarij 16hondert twee ende sestich ende
gemerckt met dusdanich + merck daer

om geschreven stont dit merck is ge-
teekent bij Gijsbertgen Aelten weduwe
van Wouter Ariss. van Merenhoeff noch
gemerckt met dusdanich)=(merck daer
om geschreven stont dit merck is
getekent bij Jan de Vos ende was ondertekent
Jacob Becker, Peterdgen Wouters van Merenhoeff, Adrianus
Wouters, Willem Glaudus van Homborch
Judich Wouters van Merenhoef onder-
stont mij present ende was ondertekent S.V. Aelpoel
notaris publique 1662 aen d'ander zijde stont inge-
volge van de voorstaande coopcedulle
soo heeft Jacob Becker totte coop
vande vijff ende een halff mergen
lants hier vooren geexpresseert ge-
nomineert de edele heere Johan Vivien
woonende alhier binnen Utrecht die oock
d'voorschreven coop was accepterende ende
aennemende bij desen belovende d'coop
penningen ende vordere conditien daer
bij verhaelt te voldoen ende natecomen
in alle sijne poincten ondert verbant van
sijn parsoon ende goederen d'selve submitterende
den edelen hove ende gerechte van Utrecht
ende allen anderen rechteren des toirconden
ondertekent op den 25sten februarij 16hondert twee
ende sestich ende was ondertekent Jacob
Becker, Jean Vivien onder stont
mij present ende was ondertekent S.V.
Aelpoel notaris publique 1662

accordeert naer collatien
met sijne principaele gedateert
ende ondertekent alsboven bij mij

S.V. Aelpoel
notaris publique 1662

C. J. van Bart	
Maarssens oudste monument	6
C. J. van Bart en J. H. W. van Bommel	
Opgravingen in de Nederlands Hervormde Kerk te Maarsen	42
D. v. d. Berg	
Beschouwing van het boek over Willem van Leusden	22
C. W. P. Bloemendaal	
De stovenzetster van het kerkje in Oud Zuilen	51
De koster en de drempelwachter van het kerkje van Oud Zuilen	71
J. P. J. H. Clinge Doorenbos	
Als ik daar nog aan denk	53
D. Dekker	
Het schuitenhuis aan de Vecht bij de Timmermanslaan	12
Honderd gulden voor de Breedstraat	13
De gemeentewaag van Maarssen	24
Boortgezet onderwijs in Maarssen in de vorige eeuw	32
Uit de raadszaal van Maarssen	36
De brug over de Vecht in Maarssen	39
Maarssen in de jaren 1787 - 1811	67
W. C. van Hoorn	
Westhill kinderkapel	74
Jan Willem de Jong	
De vondst van een Romeinse munt	56
C. P. Klap	
Een felicitatie waard. (boekbespreking)	17
H. Lubbers	
Bisschop Liudger te Maarssen geboren?	35
R. Pos	
Monumenten	2
Gaat heen en vermenigvuldigt u (fam. Verhoef)	16
Tussen de balken	18
P. G. J. Reith	
Maarssen in 1900	48
J. N. Servaas	
Goudestein	8
De jaren 1914 - 1918 te Maarssen	28
Een autobusdienst Maarssen - Utrecht en de voorhistorie	68
Michiel Tom	
De vondsten bij de Termeerbrug	15
Mej. Drs. L. van Tongerlo	
Iets over Maarssen in de late Middeleeuwen	58
J. van Veldhuizen	
De geschiedenis van het koopmanshuis, Langegracht 23-24	64
J. H. Witte	
Archeologie in Maarssenbroek	26
De geografische geschiedenis van Nederland in de pre- historie	61
H. J. Wolters	
De stinseplanten van Maarssen	38
Varia	
Leeuwenburgh, gedicht van Maria Delamer	1
Gezicht op de kolfbaan te Maarssen (aquarel)	20
Gevelsteen in de Kaatsbaan	21
De tuin van Goudestein, gedicht van Joan Huydecoper	37
Nachtwachts nieuwjaars-wensch	57

VOOR AL UW TRANSPORTEN

**INTERNATIONAAL TRANSPORT-
EN LIJNDIENSTBEDRIJF**

H. van Elst & Zoon

**DIEPENDAALSEDIJK 10 MAARSSEN
TEL. 1298**

Ford Dealer in de Vechtstreek

OOK VOOR A-1 GEBRUIKTE WAGENS

BREUKELEN
STRAATWEG 109
TEL. 03462 - 1745

MAARSSSEN
STRAATWEG 2-4
TEL. 03465 - 2541

Autobedrijf Roeleveld BV
